

Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych Gminy Opoczno na 2017 rok.

I. Wprowadzenie.

Według Światowej Organizacji Zdrowia alkohol znajduje się na trzecim, a w Europie na drugim miejscu wśród czynników ryzyka dla zdrowia populacji, a ponad 60 różnego typu chorób i urazów wiąże się z jego spożywaniem. Szacuje się, że w Polsce każdego roku z powodu alkoholu (przyczyny bezpośrednie lub pośrednie) umiera kilkanaście tysięcy osób.

Szczególnym typem szkód związanych z nadużywaniem alkoholu są uszkodzenia płodu powstałe w wyniku spożywania alkoholu przez kobiety w ciąży, efektem czego może być wystąpienie u dziecka płodowego zespołu alkoholowego (FAS). Warto podkreślić, iż to właśnie dzieci kobiet uzależnionych częściej trafiają do rodzin zastępczych lub adopcyjnych.

Uzależnienie od alkoholu bliskiej osoby i związane z tym jej nieprawidłowe funkcjonowanie wywiera negatywny wpływ na pozostałych członków rodziny, zarówno dorosłych jak i dzieci, powodując problemy zdrowotne, psychologiczne, społeczne i materialne. Dotkliwą konsekwencją życia w bliskiej relacji z osobą uzależnioną może być współuzależnienie. Jest to szkodliwy sposób przystosowania się, który utrudnia optymalne funkcjonowanie i znacząco ogranicza umiejętność realistycznej oceny sytuacji i tym samym możliwości rozwiązania problemów, zarówno osobistych, jak i całej rodziny. U osób współuzależnionych często występują różnego rodzaju choroby o podłożu psychosomatycznym, a także problemy emocjonalne, zaburzenia depresyjne i lękowe.

Szczególnie trudna jest sytuacja dzieci wychowujących się w rodzinie z problemem alkoholowym. Dysfunkcja takiej rodziny zakłóca prawidłowy rozwój dziecka – poznawczy, emocjonalny i społeczny. Dzieci te doświadczają wielu traumatycznych sytuacji, w tym przemocy ze strony rodziców, które zagrażają ich bezpieczeństwu i zdrowiu. Doświadczanie przewlekłego stresu sprawia, że dzieci częściej chorują i są słabsze fizycznie. Mają też problemy z przystosowaniem się do środowiska zewnętrznego, czują się gorsze, bezwartościowe, nie potrafią zaufać i nawiązywać satysfakcjonujących relacji z innymi ludźmi. W rodzinie dysfunkcyjnej brakuje prawidłowych wzorców, norm i systemu wartości, przekazywanych dzieciom w procesie ich wychowania. Część osób, które wychowały się w rodzinach alkoholowych wynosi z nich doświadczenia, które w znaczącym stopniu zakłócają ich funkcjonowanie w życiu dorosłym.

Używanie alkoholu w Polsce podobnie jak i w innych krajach europejskich, współwystępuje z przestępczością. Zgromadzone informacje potwierdzają również związek między alkoholem a wypadkami drogowymi. Dosyć powszechnie występującym problemem związanym z alkoholem jest zakłócanie porządku i spokoju publicznego.

Podstawą prawną działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych w Polsce jest ustawa z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (j.t. Dz. U. z 2016 roku poz. 487). Zgodnie z art. 4¹ ust. 1 i 2 w/w ustawy prowadzenie działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych oraz integracji społecznej osób uzależnionych od alkoholu należy do zadań własnych gmin i jest realizowane w postaci gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, uchwalanych corocznie przez rady gmin. W szczególności zadania te obejmują:

1. Zwiększanie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu.

2. Udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe, pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie.
3. Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii, w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowych, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo – wychowawczych i socjoterapeutycznych.
4. Wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych, służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych.
5. Podejmowanie interwencji w związku z naruszeniem przepisów dotyczących reklamy napojów alkoholowych i zasad ich sprzedaży (art. 13¹ i 15 ustawy) oraz występowania przed sądem w charakterze oskarżyciela publicznego.
6. Wspieranie zatrudnienia socjalnego poprzez organizowanie i finansowanie centrów integracji społecznej.

Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych Gminy Opoczno na rok 2017 określa lokalną strategię w zakresie profilaktyki uzależnień oraz minimalizacji szkód społecznych i indywidualnych wynikających z używania alkoholu. Dostosowany jest do specyfiki problemów alkoholowych występujących w gminie Opoczno i uwzględnia lokalne możliwości realizacji pod względem prawnym, administracyjnym i ekonomicznym. Działania związane z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych na terenie gminy mają charakter długofalowy i stanowią niejako kontynuację wcześniej podejmowanych Gminnych Programów Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych Gminy Opoczno, co w dużym stopniu warunkuje ich skuteczność. Należy nadmienić, iż w/w program może być modyfikowany w przypadku uzasadnionych potrzeb związanych z zapobieganiem i rozwiązywaniem problemów alkoholowych uchwałami Rady Miejskiej w Opocznie.

W Programie zawarty jest szereg działań, zgodnych zarówno z kierunkami zawartymi w ustawie o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, jak i z innymi dokumentami strategicznymi na poziomie ogólnopolskim, regionalnym i lokalnym.

II. Diagnoza.

W planowaniu i prowadzeniu działań mających na celu profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych bardzo ważne jest rozpoznanie skali problemu, struktury spożycia napojów alkoholowych oraz zaburzeń życia społecznego i rodzinnego nimi wywołanych. Jednocześnie zgromadzenie danych statystycznych w zakresie uzależnienia nie daje rzeczywistego wyobrażenia o dynamice zjawiska ze względu na „wrażliwość” danych oraz fakt, że te same osoby mogą być wykazywane przez różne podmioty działające w obszarze rozwiązywania problemów alkoholowych.

Liczba mieszkańców gminy Opoczno

<i>Lp.</i>	<i>2011</i>	<i>2012</i>	<i>2013</i>	<i>2014</i>	<i>2015</i>
<i>Liczba mieszkańców ogółem, w tym:</i>	35 833	35 707	35 491	35 275	35 001
<i>liczba mieszkańców – miasto</i>	22 619	22 476	22 277	22 031	21 810
<i>liczba mieszkańców – wieś</i>	13 214	13 231	13 214	13 244	13 191
<i>kobiety</i>	18 288	18 254	18 182	18 104	17 980

mężczyźni	17 545	17 453	17 309	17 171	17 021
dzieci i młodzież (0-17)	7 124	7 039	7 838	6 812	6 694

źródło: dane Zespołu ds. Ewidencji Ludności i Dowodów Osobistych Urzędu Miejskiego w Opocznie

Zgodnie z danymi szacunkowymi Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych problemy związane z nadużywaniem alkoholu dotyczą:

		Polska - 38,6 mln	Miasto - 100 tys. mieszkań-ców	Miasto – 25 tys. mieszkań-ców	Gmina Opoczno
Liczba osób uzależnionych od alkoholu	ok. 2% populacji	ok. 800 tys. osób	ok. 2 tys. osób	ok. 500 osób	ok. 700 osób
Dorośli żyjący w otoczeniu alkoholika (współmałżonkowie, rodzice)	ok. 4% populacji	ok. 1,5 mln osób	ok. 4 tys. osób	ok. 1 tys. osób	ok. 1400 osób
Dzieci wychowujące się w rodzinach alkoholików	ok. 4% populacji	ok. 1,5 mln osób	ok. 4 tys. osób	ok. 1 tys. osób	ok. 1400 osób
Osoby pijące szkodliwie	5 - 7% populacji	2-2,5 mln osób	5 tys. – 7 tys. osób	1250 – 1750 osób	ok. 1750 – 2450 osób
Ofiary przemocy domowej w rodzinach z problemem alkoholowym	2/3 osób dorosłych oraz 2/3 dzieci z tych rodzin	ok. 2 mln osób: dorosłych i dzieci	ok. 5,3 tys. osób: dorosłych i dzieci	ok. 1330 osób: dorosłych i dzieci	ok. 1867 osób: dorosłych i dzieci

Obliczeń dla gminy Opoczno dokonano przyjmując liczbę mieszkańców zameldowanych na pobyt stały, według stanu na dzień 31.12.2015r., tj. 35 001 osób. Jak wynika z powyższych danych problem uzależnienia od alkoholu dotyka około 700 mieszkańców gminy Opoczno a prawie 2,5 tys. osób pije szkodliwie. Niepokojące mogą wydawać się dane, że prawie 1,5 tys. dzieci wychowuje się w rodzinach alkoholików a ok. 1900 osób jest ofiarami przemocy domowej.

Uchwałą Nr I/3/98 z dnia 3 lutego 1998 roku Rada Miejska w Opocznie ustaliła liczbę punktów sprzedaży napojów zawierających powyżej 4,5% alkoholu (z wyjątkiem piwa) przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży w ilości 95 punktów. Natomiast Uchwałą Nr XXXIV/165/01 z dnia 28 grudnia 2001 roku Rada Miejska w Opocznie ustaliła liczbę punktów sprzedaży napojów zawierających powyżej 4,5% alkoholu (z wyjątkiem piwa) przeznaczonych do spożycia w miejscu sprzedaży w ilości 50 punktów. Łącznie limit punktów sprzedaży napojów alkoholowych uchwalony przez Radę Miejską w Opocznie wynosi 145 punktów.

Lp.	2011	2012	2013	2014	2015
Liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży	85	95	92	80	79

<i>Liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia w miejscu sprzedaży</i>	42	50	42	22	18
ogółem:	127	145	134	102	97
Liczba mieszkańców:	35.833	35.707	34.491	35.275	35.001
<i>Liczba mieszkańców przypadająca na 1 punkt sprzedaży napojów alkoholowych</i>	ok. 282	ok. 246	ok. 257	ok. 346	ok. 361

źródło: dane Zespołu do Spraw Społecznych i Ochrony Ludności Urzędu Miejskiego w Opocznie

Z danych uzyskanych od podmiotów realizujących na terenie gminy Opoczno działania w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, wynika iż:

1. Liczba rodzin korzystających z pomocy materialnej Ośrodka Pomocy Społecznej w Opocznie z powodu uzależnienia lub nadużywania alkoholu przez co najmniej jednego z członków rodziny utrzymywała się na podobnym poziomie. W ostatnim czasie nastąpił niewielki spadek liczby rodzin, które korzystały z w/w pomocy, natomiast nastąpił wzrost liczby rodzin, które korzystały z pomocy materialnej Ośrodka z powodu alkoholizmu. Przy Ośrodku Pomocy Społecznej działa Zespół Interdyscyplinarny do spraw przeciwdziałania przemocy w rodzinie, który został powołany Zarządzeniem Burmistrza Opoczna Nr 27/2011 z dnia 23 lutego 2011 roku. Jak wynika z poniższej tabeli w ostatnim czasie nastąpił znaczny spadek liczby rodzin, które zostały objęte działaniami w/w Zespołu.

Informacja na temat rodzin objętych pomocą z powodu uzależnienia.

Lp.	2011	2012	2013	2014	2015
<i>Liczba rodzin, które korzystały z pomocy materialnej Ośrodka Pomocy Społecznej</i>	1176	1197	951	1062	978
<i>Liczba rodzin, które korzystały z pomocy materialnej Ośrodka Pomocy Społecznej z powodu alkoholizmu</i>	35	32	34	46	53
<i>Liczba rodzin, które zostały objęte działaniami Zespołu Interdyscyplinarnego/Liczba założonych Niebieskich Kart</i>	14	117	129	114	70

źródło: dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Opocznie

2. Z danych uzyskanych z Komendy Powiatowej Policji w Opocznie dotyczących interwencji związanych ze spożyciem alkoholu wynika, iż zmalała liczba osób dorosłych doprowadzonych do jednostki Policji w celu wytrzeźwienia, liczba ujawnionych nietrzeźwych nieletnich oraz liczba wykrytych wykroczeń/przestępstw związanych z naruszeniem przepisów o przeciwdziałaniu narkomani. Natomiast wzrosła liczba zdarzeń drogowych spowodowanych przez kierujących w stanie nietrzeźwości oraz liczba interwencji dotyczących przemocy domowej.

Informacja na temat interwencji związanych ze spożyciem alkoholu.

Lp.	2011	2012	2013	2014	2015
<i>Liczba osób dorosłych doprowadzonych do jednostki Policji w celu wytrzeźwienia.</i>	245	421	172	156	100
<i>Liczba ujawnionych nietrzeźwych nieletnich.</i>	37	28	62	47	26
<i>Liczba zdarzeń drogowych spowodowanych przez kierujących w stanie nietrzeźwości.</i>	19	18	31	28	38
<i>Liczba wykrytych wykroczeń/przestępstw związanych z naruszeniem przepisów o przeciwdziałaniu narkomanii.</i>	38	75	127	107	37
<i>Liczba interwencji dotyczących przemocy domowej/Liczba założonych Niebieskich Kart</i>	76	108	117	140	1144/130

źródło: dane Komendy Powiatowej Policji w Opocznie

3. Liczba osób, które korzystają z pomocy świadczonej przez Abstynenckie Stowarzyszenie Klubu Wzajemnej Pomocy „OPOKA” w Opocznie z roku na rok wzrasta. Wśród osób zgłaszających się do stowarzyszenia są osoby dotknięte problemem uzależnienia, przemocy jak i osoby nieuzależnione.

Informacja na temat realizowanych działań w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom.

Lp.	2011	2012	2013	2014	2015
<i>Liczba osób, które skorzystały ze świadczonej pomocy, w tym:</i>	220	233	247	271	293
<i>1. osoby z problemem alkoholowym</i>	161	165	178	186	198
<i>2. osoby współuzależnione</i>	29	31	35	46	50
<i>3. osoby z problemem narkomanii</i>	6	8	6	7	9
<i>4. osoby dotknięte przemocą domową</i>	24	29	28	32	36
<i>Formy pomocy, z których korzystały osoby potrzebujące pomocy:</i>					
<i>1. terapia indywidualna</i>	30	32	38	42	56
<i>2. terapia grupowa</i>	94	96	90	89	90
<i>3. mityngi</i>	120	128	140	170	190
<i>4. porady/konsultacje/rozmowy</i>	74	88	96	102	104

źródło: dane Abstynenckiego Stowarzyszenia Klubu Wzajemnej Pomocy „OPOKA” w Opocznie

4. W strukturach Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie działa Zespół Interwencji Kryzysowej i Poradnictwa Specjalistycznego, w którym zatrudnieni specjaliści w godzinach popołudniowych bezpłatnie udzielają pomocy i wsparcia każdej osobie, która się zgłosi. Jak wynika z poniższych danych liczba zgłaszających się osób uległa spadkowi.

Informacja na temat realizowanych działań w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom.

Lp.	2011	2012	2013	2014	2015
Ilość udzielonych porad osobom dotkniętym problemem alkoholizmu, narkomanii, przemocy domowej, w tym:	1048	715	727	890	642
1. <i>porady prawne</i>	374	186	265	275	143
2. <i>porady psychologiczne</i>	451	357	287	65	100
3. <i>terapia indywidualna</i>	171	154	147	246	250
4. <i>terapia rodzinna</i>	7	16	25	26	33
5. <i>ilość założonych Niebieskich Kart</i>	45	2	3	0	3
6. <i>porady terapeutyczne</i>	-	-	-	278	113

Źródło: dane Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Opocznie

5. Z danych uzyskanych z Poradni Leczenia Uzależnień w Opocznie wynika, iż nastąpił wzrost liczby osób, korzystających ze świadczonej pomocy.

Informacja na temat realizowanych działań w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom.

Lp.	2011	2012	2013	2014	2015
Liczba osób, które skorzystały ze świadczonej pomocy, w tym:	2534	2534	2843	592	704
1. <i>osoby z problemem alkoholowym</i>	2001	1953	1910	402	447
2. <i>osoby współuzależnione</i>	642	612	921	88	93
3. <i>osoby z problemem narkomanii</i>	22	20	12	29	40
4. <i>osoby dotknięte przemocą domową</i>	1740	1561	900	73	124
Formy pomocy, z których korzystały w/w osoby:					
1. <i>terapia indywidualna</i>	2534	2534	2843	431	559
2. <i>terapia grupowa</i>	1461	2035	1600	1253	472
3. <i>mitingi</i>	52	33	59	-	142
4. <i>porady/konsultacje/rozmowy</i>	2534	2534	2843	1188	3258

Źródło: dane Poradni Leczenia Uzależnień w Opocznie

6. Liczba osób z problemem alkoholowym, zgłoszonych do Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Opocznie, w celu przeprowadzenia rozmowy ostrzegawczo – motywacyjnej uległa spadkowi, natomiast wzrosła liczba osób wobec których wszczęto procedurę skierowania na przymusowe leczenie odwykowe.

Lp.	2011	2012	2013	2014	2015
liczba przeprowadzonych rozmów ostrzegawczo-motywacyjnych przez	104	82	54	59	49

MKRPA					
<i>liczba osób skierowanych na leczenie odwykowe w zakładzie zamkniętym</i>	8	31	22	13	9
<i>liczba osób wobec których wszczęto procedurę skierowania na przymusowe leczenie odwykowe</i>	7	6	6	2	16

źródło: dane Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Opocznie

III. Zasoby Gminy Opoczno w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych na terenie gminy.

Na terenie gminy Opoczno funkcjonują służby, które w zakresie swoich kompetencji mają za zadanie przeciwdziałać problemom alkoholowym. Przede wszystkim są to:

1. Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Opocznie.

Inicjuje działania w zakresie określonym w art. 4¹ ust. 3 ustawy oraz podejmuje czynności zmierzające do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu, powodującej rozkład życia rodzinnego, demoralizację małoletnich, uchylającej się od pracy albo systematycznie zakłócającej spokój lub porządek publiczny obowiązku poddania się leczeniu w zakładzie leczenia odwykowego.

2. Ośrodek Pomocy Społecznej w Opocznie.

W placówce działa Zespół Interdyscyplinarny oraz grupy robocze, których głównym zadaniem jest podejmowanie działań mających na celu przeciwdziałanie przemocy w rodzinie oraz ochronę ofiar przemocy domowej. Ośrodek Pomocy Społecznej może składać również do MKRPA wnioski o podjęcie stosownych kroków wobec osób nadużywających alkoholu oraz stosujących przemoc. Ponadto zajmuje się kwalifikowaniem dzieci uczestniczących w organizowanym przez Gminę Opoczno wypoczynku letnim.

3. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Opocznie.

W strukturach PCPR działa, dofinansowany przez Gminę Opoczno, Zespół Interwencji Kryzysowej i Poradnictwa Specjalistycznego. W placówce zatrudnieni są tacy specjaliści jak psycholog, pedagog – terapeuta rodzinny, pedagog – specjalista do spraw uzależnień oraz prawnik, którzy pełnią dyżury w godzinach popołudniowych, tj. 16:00 – 19:00. Bezpłatną pomoc i wsparcie świadczone jest każdej osobie, która się zgłosi. Także PCPR może składać do MKRPA wnioski o podjęcie stosownych kroków wobec osób nadużywających alkoholu oraz stosujących przemoc.

4. Komenda Powiatowa Policji w Opocznie.

W ramach zawieranych porozumień z Gminą Opoczno, mając na celu aktywne przeciwdziałanie przestępczości i czynom chuligańskim, poprawę porządku publicznego na terenie gminy Opoczno i zapewnienie bezpieczeństwa dla jego mieszkańców, w okresie wakacyjnym KPP zwiększa ilość pieszych patroli policyjnych poprzez uruchomienie systemu służb ponadnormatywnych funkcjonariuszy Policji. Ponadto włącza się w podejmowane przez MKRPA działania profilaktyczne skierowane do dzieci i młodzieży szkolnej, dotyczące problematyki związanej ze zjawiskami patologicznymi. Komenda Powiatowa Policji może składać do MKRPA wnioski o podjęcie stosownych kroków wobec osób nadużywających alkoholu oraz stosujących przemoc. Z udziałem funkcjonariusza KPP odbywają się także organizowane przez MKRPA kontrole punktów sprzedaży napojów alkoholowych.

5. *Straż Miejska przy Urzędzie Miejskim w Opocznie.*

Włącza się w podejmowane przez MKRPA działania profilaktyczne skierowane do dzieci młodzieży szkolnej, dotyczące problematyki związanej ze zjawiskami patologicznymi. Także z udziałem funkcjonariusza SM odbywają się organizowane przez MKRPA kontrole punktów sprzedaży napojów alkoholowych.

6. *Poradnia Leczenia Uzależnień w Opocznie.*

Zajmuje się pomocą osobom uzależnionym, zagrożonym uzależnieniem, doznającym oraz stosującym przemoc domową oraz członkom ich rodzin. Personel PLU stanowią specjaliści terapii uzależnień, psycholog oraz psychiatrę, którzy przeprowadzają badania psychiatryczne i psychologiczne w przedmiocie uzależnienia od alkoholu dla osób kierowanych na leczenie odwykowe. Osoby zgłaszające się do MKRPA na rozmowę ostrzegawczą – motywacyjną kierowane są na terapię m.in. do Poradni Leczenia Uzależnień.

7. *Placówki oświatowe z terenu gminy Opoczno.*

Obecnie wszystkie placówki oświatowe działające na terenie gminy Opoczno realizują zadania prewencyjne, dotyczące zapobiegania problemom społecznym, w oparciu o szkolne programy profilaktyki, zgodnie z wymogami ustawy o systemie oświaty. Programy te opiniowane są przez Miejską Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, która jednocześnie wspiera placówki oświatowe w ich realizacji.

8. *Organizacje pozarządowe, które realizują zgodnie ze swym statutem szczegółowe zadania w obszarze profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych.*

IV. Adresaci programu.

Adresatami programu są wszyscy mieszkańcy gminy Opoczno, a w szczególności dzieci i młodzież szkolna, rodziny osób z problemem alkoholowym, osoby pijące nadmiernie, osoby uzależnione od alkoholu, konsumenci alkoholu a także jednostki zajmujące się pracą z rodzinami dysfunkcyjnymi, w których występują problemy związane z uzależnieniami, placówki oświatowe, instytucje kultury oraz wszyscy, którym zależy na promowaniu zdrowego stylu życia, wolnego od nałogów oraz na szerzeniu idei trzeźwości w środowisku lokalnym, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i młodzieży.

V. Cele i zadania programu.

Cel główny: ograniczenie szkód zdrowotnych i społecznych związanych ze spożyciem alkoholu przez mieszkańców gminy Opoczno oraz ukazywanie młodym ludziom alternatywnych form spędzania czasu wolnego.

Cele szczegółowe: są zgodne z kierunkami działań określonymi w ustawie o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi i dostosowane są do potrzeb lokalnych. Sformułowano je uwzględniając dotychczasowe doświadczenie związane z realizacją Gminnych Programów Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w latach ubiegłych.

<i>Cel szczegółowy</i>	<i>Zadanie</i>	<i>Miernik osiągnięcia celu</i>	<i>Termin</i>
<p>I. <i>Zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu.</i></p>	<p>1. Prowadzenie poradnictwa w Punkcie Konsultacyjnym w godz. popołudniowych i wieczornych, do zadań którego należy m.in. udzielanie informacji o chorobie alkoholowej i możliwości leczenia uzależnienia, organizowanie warunków pierwszego kontaktu dla osób uzależnionych, prowadzenie działań motywujących do podjęcia terapii, udzielanie podstawowej pomocy osobom i rodzinom, w których występuje problemem alkoholowy, informowanie o instytucjach, organizacjach, ruchach samopomocowych działających na rzecz profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych na terenie gminy Opoczno.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • liczba osób korzystających z poradnictwa w Punkcie Konsultacyjnym. • liczba osób korzystających z usług Punktu Informacyjnego. • liczba osób korzystających z usług Poradni Leczenia Uzależnień. • liczba osób uczestniczących w zajęciach: <ul style="list-style-type: none"> ✓ after care”, ✓ grupach pierwszego kontaktu, ✓ psychoterapii wyjazdowej. • liczba przeszkolonych osób realizujących zadania GPPiRPA. 	Cały rok
	<p>2. Prowadzenie Punktu Informacyjnego w godz. dopołudniowych i wczesnopopołudniowych, do zadań którego należy m.in. dostarczanie informacji o sieci placówek świadczących pomoc osobom i rodzinom z problemem alkoholowym, udostępnianie materiałów edukacyjno – informacyjnych, motywowanie osób nadużywających alkoholu oraz członków ich rodzin do podejmowania terapii oraz udzielanie wsparcia i pomocy psychospołecznej osobom z problemem alkoholowym i ich rodzinom.</p>		Cały rok
	<p>3. Dofinansowanie pracy Poradni Leczenia Uzależnień w Opocznie.</p>		Cały rok
	<p>4. Prowadzenie grup pierwszego kontaktu dla osób uzależnionych</p>		Cały rok
	<p>5. Prowadzenie zajęć w programie „after care” czyli dodatkowych zajęć z grupami dalszego zdrowienia po programie podstawowym.</p>		Cały rok
	<p>6. Organizacja obozu terapeutycznego dla osób uzależnionych i ich rodzin, tzw. psychoterapia wyjazdowa.</p>		Cały rok
	<p>7. Kierowanie osób realizujących zadania Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na szkolenia (terapeuci, grupy zawodowe profesjonalnie zajmujące się problematyką alkoholową, nauczyciele, pedagodzy, policjanci), konferencje, sympozja i inne formy spotkań związanych z podnoszeniem kwalifikacji ludzi pracujących na rzecz uzależnionych i ich rodzin oraz tworzących i realizujących profesjonalne programy profilaktyczne.</p>		Cały rok

<p style="text-align: center;">II. <i>Udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe, pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie.</i></p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Prowadzenie dla mieszkańców gminy Opoczno nieodpłatnych porad psychologicznych, prawnych oraz terapeutycznych z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz rozwiązywania problemów alkoholowych. 2. Prowadzenie poradnictwa indywidualnego lub grup terapeutycznych dla ofiar przemocy domowej. 3. Prowadzenie poradnictwa indywidualnego lub grup terapeutycznych dla sprawców przemocy domowej. 4. Prowadzenie terapii grupowej dla osób współuzależnionych. 5. Dofinansowanie pracy Zespołu Interwencji Kryzysowej i Poradnictwa Specjalistycznego, działającego przy Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Opocznie. 6. Motywowanie osób uzależnionych do podjęcia dobrowolnego leczenia odwykowego. 7. Kierowanie osób uzależnionych na badanie przez biegłego lekarza psychiatrę i biegłego psychologa w celu wydania opinii w przedmiocie uzależnienia i ustalenia leczenia. 8. Kierowanie wniosków do Sądu Rejonowego w celu orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu. 9. Prowadzenie działań o charakterze edukacyjnym przeznaczonych dla rodziców, mających na celu budowanie właściwych relacji z dziećmi oraz innymi członkami rodziny. 	<ul style="list-style-type: none"> • liczba osób korzystających z różnych form pomocy, tj. ✓ grup wsparcia dla sprawców przemocy domowej, ✓ grup wsparcia dla ofiar przemocy domowej, ✓ terapii grupowej dla osób współuzależnionych, ✓ porad prawnych, ✓ porad psychologicznych, ✓ porad terapeutycznych. • liczba osób korzystających z usług Zespołu Interwencji Kryzysowej i Poradnictwa Specjalistycznego, • liczba osób skierowanych na badanie przez biegłego lekarza psychiatrę i biegłego psychologa. • liczba osób, które podjęły dobrowolne leczenie odwykowe. • liczba wniosków złożonych do Sądu Rejonowego w celu orzeczenia o obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu. • liczba rodziców biorących udział w działaniach edukacyjnych. 	<p>Cały rok</p> <p>Cały rok</p> <p>Cały rok</p> <p>Cały rok</p> <p>Cały rok</p> <p>Cały rok</p> <p>Cały rok</p> <p>Cały rok</p> <p>Cały rok</p> <p>Cały rok</p>
<p style="text-align: center;">III. <i>Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania</i></p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Dofinansowanie bieżącej działalności świetlic opiekuńczo - wychowawczych oraz socjoterapeutycznych dla dzieci i młodzieży z rodzin z problemem alkoholowym i problemem przemocy w rodzinie. 2. Prowadzenie Placówek Wsparcia Dziennego w formie opiekuńczej, w tym kół zainteresowań, świetlic, klubów i ognisk wychowawczych, jako formy pomocy rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych. 	<ul style="list-style-type: none"> • liczba dzieci uczęszczających na zajęcia prowadzone w świetlicach oraz Placówkach Wsparcia Dziennego. • liczba programów profilaktycznych realizowanych przez placówki oświatowe. • liczba uczniów biorących udział w zajęciach profilaktycznych realizowanych przez placówki oświatowe. 	<p>Cały rok</p> <p>Cały rok</p>

<p><i>problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii, a w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowych, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo - wychowawczych i socjoterapeutycznych.</i></p>	<ol style="list-style-type: none"> 3. Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej poprzez realizację w placówkach oświatowych szkolnych programów profilaktycznych dla dzieci i młodzieży. 4. Organizacja wypoczynku letniego z programem profilaktycznym lub socjoterapeutycznym dla dzieci i młodzieży z terenu gminy Opoczno pochodzących z rodzin dysfunkcyjnych lub niepełnosprawnych lub osiągających wysokie wyniki w nauce lub działających wolontaryjnie, w tym finansowanie przejazdu dzieci na kolonie. 5. Promowanie wśród mieszkańców gminy Opoczno (zarówno dzieci i młodzieży jak i osób dorosłych) zdrowego stylu życia poprzez organizację imprez bezalkoholowych połączonych z promocją alternatywnych sposobów spędzania czasu wolnego oraz wspieranie innych inicjatyw sportowo – rekreacyjnych i edukacyjnych połączonych z edukacją publiczną w zakresie profilaktyki. 6. Organizacja dla dzieci i młodzieży szkolnej pozalekcyjnych zajęć edukacyjno – artystycznych oraz sportowych jako alternatywnych form spędzania czasu wolnego. 7. Prowadzenie edukacji publicznej z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych. 8. Organizacja służb ponadnormatywnych mających na celu przeciwdziałanie przestępczości, czynom chuligańskim, poprawę porządku publicznego i zapewnienie bezpieczeństwa mieszkańcom Gminy Opoczno. 9. Udział w ogólnopolskich kampaniach edukacyjnych uwzględniających problematykę uzależnień, zapobiegania agresji i przemocy. 	<ul style="list-style-type: none"> • liczba dzieci biorących udział w zorganizowanym wypoczynku letnim. • liczba zorganizowanych imprez bezalkoholowych, promujących zdrowy styl życia i alternatywne formy spędzania czasu wolnego. • liczba osób uczestniczących w zorganizowanych imprezach. • liczba zorganizowanych dla dzieci i młodzieży zajęć pozalekcyjnych. • liczba dzieci uczestniczących w zorganizowanych zajęciach pozalekcyjnych. • liczba przeprowadzonych interwencji, ujawnionych wykroczeń oraz pouczonych osób. • liczba ogólnopolskich kampanii, w których udział wzięła gmina Opoczno. 	<p>Cały rok</p> <p>Cały rok</p> <p>Cały rok</p> <p>Cały rok</p> <p>Cały rok</p> <p>Cały rok</p> <p>Cały rok</p>
<p>IV. <i>Wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób</i></p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Realizacja programu reintegracji społecznej osób uzależnionych od alkoholu prowadzonego w klubach abstynenckich. 2. Dofinansowanie zakupu nagród, artykułów biurowych, spożywczych i materiałów informacyjno-edukacyjnych, niezbędnych do realizacji szkoleń, zajęć, konkursów, zawodów sportowych i innych imprez o tematyce ściśle powiązanej 	<ul style="list-style-type: none"> • liczba osób objętych działaniami klubu AA • liczba wspartych organizacji. • liczba zorganizowanych działań mających na celu zapobieganie powstawaniu problemów alkoholowych. 	<p>Cały rok</p> <p>Cały rok</p>

<p><i>fizycznych, służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych.</i></p>	<p>z problemem uzależnień, profilaktyki oraz promocji zdrowego stylu życia.</p> <p>3. Współorganizowanie imprez integracyjno – kulturalnych oraz rekreacyjno – sportowych, których celem jest propagowanie de i trzeźwości oraz zdrowego stylu życia.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • liczba osób biorących udział w w/w działaniach. 	<p>Cały rok</p>
<p>V. <i>Podjęcie interwencji w związku z naruszeniem przepisów dotyczących reklamy napojów alkoholowych i zasad ich sprzedaży (art. 13¹ i 15 ustawy) oraz występowania przed sądem w charakterze oskarżyciela publicznego</i></p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Prowadzenie działań edukacyjnych skierowanych do sprzedawców i właścicieli sklepów oraz lokali, w których prowadzi się sprzedaż i podawanie napojów alkoholowych. 2. Podjęcie interwencji w związku z naruszeniem przepisów określonych w art. 13¹ i art. 15 ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi. 3. Występowanie do sądu w charakterze oskarżyciela publicznego. 4. Przeprowadzanie kontroli w punktach sprzedaży napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży i w miejscu sprzedaży. 5. Zwiększenie nadzoru nad punktami prowadzącymi sprzedaż napojów alkoholowych w zakresie sprzedaży alkoholu osobom nieletnim. 6. Opiniowanie wniosków o wydanie zezwolenia na sprzedaż lub podawanie napojów alkoholowych - zgodność lokalizacji punktu sprzedaży z uchwałami Rady Miejskiej, o których mowa w art. 12 ust. 1 i 2 ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi 	<ul style="list-style-type: none"> • liczba przeprowadzonych działań edukacyjnych skierowanych do sprzedawców i właścicieli sklepów. • liczba osób uczestniczących w działaniach edukacyjnych skierowanych do sprzedawców i właścicieli. • liczba interwencji w związku z naruszeniem przepisów określonych w art. 13¹ i art. 15 ustawy o wychowaniu w trzeźwości. • liczba przeprowadzonych kontroli w punktach sprzedaży napojów alkoholowych. • liczba pozytywnie/negatywnie zaopiniowanych wniosków o wydanie zezwolenia na sprzedaż lub podawanie napojów alkoholowych. 	<p>Cały rok</p> <p>Cały rok</p> <p>Cały rok</p> <p>Cały rok</p> <p>Cały rok</p>
<p>VI. <i>Wspieranie zatrudnienia socjalnego poprzez organizowanie i finansowanie centrów integracji społecznej.</i></p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kierowanie mieszkańców gminy Opoczno, tj. m.in. osób uzależnionych od alkoholu i osób współuzależnionych do Centrum Integracji Społecznej. 2. Dofinansowanie bieżącej działalności Centrum Integracji Społecznej „Zielone Światło” w Opocznie. 	<ul style="list-style-type: none"> • liczba osób skierowanych do Centrum Integracji Społecznej. • liczba osób, które ukończyły realizację Indywidualnego Programu Zatrudnienia Socjalnego. 	<p>Cały rok</p> <p>Cały rok</p>

VI. Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Opocznie.

1. Zadania Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych:

- 1) Inicjowanie działań w zakresie realizacji zadań własnych gminy związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych.
- 2) Opiniowanie wydawania zezwoleń na sprzedaż lub podawanie napojów alkoholowych - zgodność lokalizacji punktu sprzedaży z uchwałami Rady Miejskiej, o których mowa w art. 12 ust. 1 i 2 ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi.
- 3) Kontrola przestrzegania zasad i warunków korzystania z zezwoleń na sprzedaż lub podawanie napojów alkoholowych, na podstawie upoważnienia wystawionego przez burmistrza, o którym mowa w art. 18 ust. 1 i 8 ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi.
- 4) Podejmowanie czynności zmierzających do orzeczenia o zastosowanie wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu w zakładzie leczenia odwykowego.
- 5) Kierowanie osób nadużywających alkohol, na specjalistyczne badania wykonywane przez lekarzy biegłych.
- 6) Współpraca z właściwymi komórkami Policji w celu diagnozowania oraz zapobiegania zjawiskom patologii i przemocy w rodzinie.
- 7) Podejmowanie działań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, profilaktyki szkolnej i rodzinnej oraz pomocy dzieciom z rodzin z problemem alkoholowym.
- 8) Inicjowanie postępowań opiekuńczych w sprawach dzieci z rodzin alkoholowych.

2. Procedura przyjmowania i rozpatrywania wniosków wpływających do Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych:

<i>Kto może złożyć wniosek?</i>	Wniosek może złożyć dowolna osoba (sąsiad, daleki krewny, członek rodziny itp.) lub instytucja (zakład pracy, Ośrodek Pomocy Społecznej, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Komenda Powiatowa Policji, Prokuratura Rejonowa), która wie o osobie nadużywającej alkoholu i powodującej rozkład życia rodzinnego, demoralizację małoletnich, uchylającej się od pracy albo systematycznie zakłócającej spokój lub porządek publiczny.
<i>Gdzie należy złożyć wniosek?</i>	Wniosek należy złożyć w siedzibie Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Opocznie w Urzędzie Miejskim przy ul. Staromiejskiej 6.
<i>Rejestracja wniosków</i>	Sekretarz Komisji zobowiązany jest przyjąć i zarejestrować w wewnętrznym rejestrze Komisji każdy wniosek, nawet gdy wniosek jest anonimowy bądź dane wnioskodawcy nie są czytelne.
<i>Przekazanie wniosku</i>	Wnioski mogą być przekazywane drogą pocztową lub osobiście. W przypadku składania wniosku przez instytucję za pośrednictwem pracownika obok wymaganej pieczętki i podpisu osoby podpisującej wniosek z danej instytucji wymagany jest zapis: „wniosek przekazałam/łem dnia ... (imię i nazwisko osoby przekazującej)”. W przypadku składania wniosku przez osoby prywatne wyżej wymieniona procedura nie jest wymagana.
<i>Dane jakie powinien zawierać wniosek</i>	Wniosek powinien zawierać następujące dane: 1. Dane wnioskodawcy wraz z danymi teleadresowymi. 2. Dane osoby posiadającej problem alkoholowy. 3. Adres zamieszkania osoby z problemem alkoholowym.

	<p>4. Numer sprawy w przypadku składnia wniosku przez instytucję.</p> <p>5. Uzasadnienie wniosku, tj. opis uzależnienia, zachowania osoby uzależnionej od alkoholu z uwzględnieniem informacji o podjętym leczeniu w przeszłości.</p> <p>6. Podpis w przypadku składania wniosku przez osobę prywatną.</p> <p>7. Pieczętka i podpis osoby podpisującej wniosek w przypadku składania wniosku przez instytucję.</p>
<i>Ocena zasadności i poprawności złożonego wniosku</i>	Zarejestrowane przez Sekretarza Komisji wnioski rozpatrywane są na najbliższym posiedzeniu Komisji i stanowią załącznik do protokołu z posiedzenia Komisji. Następnie po podjęciu decyzji przez członków Komisji, Przewodnicząca lub jej Zastępca dokonują dekretacji, która zawiera adnotację czy dany wniosek należy rozpatrywać na posiedzeniu komisji leczniczej czy też wymaga on uzupełnienia.
<i>Przeływ informacji pomiędzy wnioskodawcą a Komisją</i>	Wszystkie informacje z zakresu prowadzonego postępowania wobec osoby zgłoszonej udzielane są drogą pisemną, tylko i wyłącznie na podstawie pisemnego wniosku. Osobie prywatnej – wnioskodawcy Sekretarz może udzielić informacji osobiście w siedzibie Komisji.
<i>Zaproszenie na posiedzenie komisji</i>	Sekretarz Komisji wysyła zaproszenie do osoby, której wniosek dotyczy za zwrotnym potwierdzeniem odbioru.
<i>Kto może uczestniczyć w posiedzeniu komisji leczniczej?</i>	W posiedzeniu komisji leczniczej uczestniczą członkowie komisji oraz osoba zaproszona a w uzasadnionych przypadkach przedstawiciele instytucji pomocowych. Z przeprowadzonej rozmowy sporządzany jest protokół, który osoba zaproszona zobowiązana jest odczytać i podpisać. W przypadku odmowy podpisania Sekretarz odnotowuje ten fakt w protokole.
<i>Informacje dodatkowe</i>	W trakcie prowadzonego postępowania Komisja może zaprosić na posiedzenie jako świadków rodzinę osoby wobec której prowadzone jest postępowanie jak również samego wnioskodawcę. Dodatkowo Komisja może kierować pisemne prośby o udzielenie informacji o w/w osobie do Ośrodka Pomocy Społecznej, Zespołu Kuratorskiej Służby Sądowej, Komendy Powiatowej Policji oraz innych nie wymienionych instytucji, które mogą posiadać istotne informacje w przedmiotowej sprawie.
<i>Kierowanie sprawy do Sądu Rejonowego</i>	W toku prowadzonego postępowania mimo braku obecności osoby wzywanej Komisja może podjąć decyzję o skierowaniu danej osoby na przymusowe leczenie odwykowe.

3. Zasady wynagrodzenia członków Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

- 1) Dla Przewodniczącego Komisji ustala się za każde posiedzenie komisji wynagrodzenie w wysokości 210 zł brutto, natomiast za udział w posiedzeniu podkomisji 140 zł brutto.
- 2) Dla Sekretarza Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych ustala się miesięczne wynagrodzenie w wysokości 1.100 zł brutto.
- 3) Dla członków Komisji ustala się wynagrodzenie w wysokości 140 zł brutto za każde odbyte posiedzenie komisji lub podkomisji.
- 4) Wynagrodzenie wyliczone w oparciu o listę obecności potwierdzoną przez Sekretarza Komisji wypłaca się miesięcznie z dołu w terminie do dnia 10 następnego miesiąca kalendarzowego.
- 5) Do podróży służbowych członków Komisji stosuje się przepisy Rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 grudnia 2002 roku w sprawie wysokości oraz

warunków ustalenia należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej na obszarze kraju."

VII. Źródła i zasady finansowania Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

1. Finansowanie działań podejmowanych w ramach „Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych Gminy Opoczno na rok 2017” odbywa się w ramach środków własnych Gminy Opoczno, pochodzących z opłat pobieranych za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych do spożycia na miejscu lub poza miejscem sprzedaży.
2. Zadania realizowane w ramach w/w programu mogą być także finansowane z dotacji celowych Wojewody Łódzkiego, ze środków Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, z zapisów, darowizn i innych wpływów od instytucji, osób prawnych i fizycznych oraz ze środków pochodzących z programów, wykorzystujących finanse Unii Europejskiej i programów krajowych.
3. Środki pochodzące z opłat za zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych niewykorzystane w bieżącym roku budżetowym nie wygasają z upływem tego roku i są przeznaczone w następnym roku budżetowym na realizację „Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych Gminy Opoczno na rok 2018”.
4. Wydatki przeznaczone na realizację zadań własnych gminy wynikających z ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz niniejszego programu są ujęte w planie budżetu Gminy Opoczno na rok 2017 w dziale 851 – ochrona zdrowia, rozdział 85154 – przeciwdziałanie alkoholizmowi.

VIII. Postanowienia końcowe.

1. Realizacja Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych koordynowana jest przez Burmistrza Opoczna za pośrednictwem Zespołu do Spraw Społecznych i Ochrony Ludności Urzędu Miejskiego w Opocznie poprzez:
 - 1) zlecenia do realizacji zadań publicznych podmiotom, o których mowa w art. 11 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie w drodze ogłoszenia o konkursie;
 - 2) zakupy i zlecenia zewnętrzne (konkursy ofert, zamówienia publiczne bez stosowania ustawy Prawo zamówień publicznych, w ramach dofinansowania).
2. Rada Miejska w Opocznie otrzyma półroczne sprawozdanie do 31 sierpnia 2017 roku i roczne sprawozdanie z wykonania niniejszego Programu w terminie do dnia 31 marca 2018 roku.
3. Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych Gminy Opoczno na rok 2017 został pozytywnie zaopiniowany przez Miejską Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Opocznie na posiedzeniu w dniu 15 września 2016 roku.